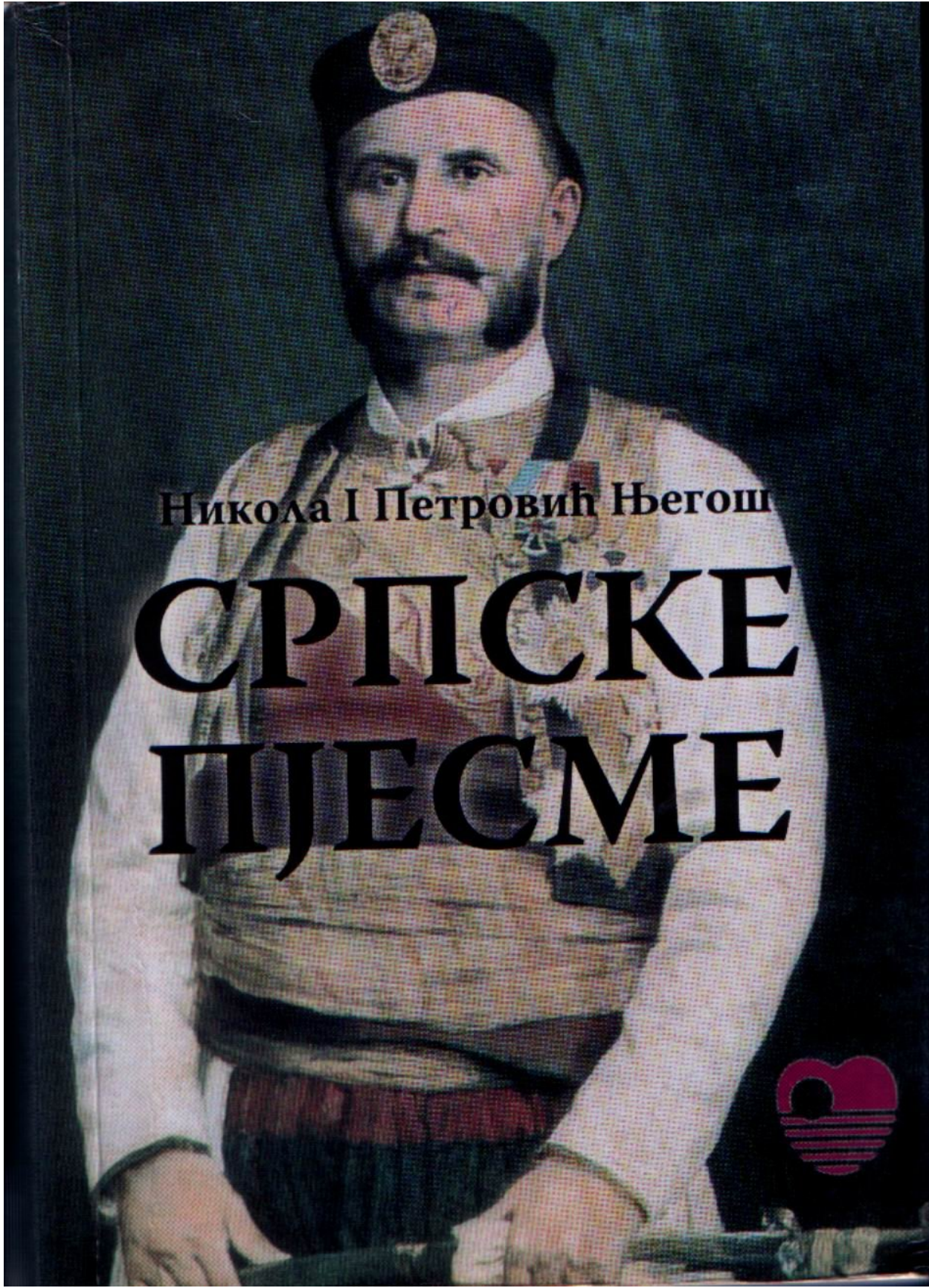


A portrait of Nikola I Petrović Njegoš, a man with a beard and mustache, wearing a military uniform with a cap and medals. The background is dark and textured.

Никола I Петровић Његош

СРПСКЕ ПЈЕСМЕ



НИКОЛА I ПЕТРОВИЋ ЊЕГОШ

СРПСКЕ ПЈЕСМЕ

САДРЖАЈ

КЛИКНИ НА ОДАБРАНУ СТРАНИЦУ

СРПСКЕ ПЈЕСМЕ

- 6 СПОМЕНУ СВОЈЕГА ОЦА
- 8 ЗВОНО ЦЕТИЊСКОГ МАНАСТИРА
- 9 ПИЈМО ВИНО
- 11 ОНАМО 'НАМО
- 13 1. АВГУСТА 1860
- 15 НА КОРИЦАМА ЈЕДНОГА КОРАНА
- 16 ВОЈВОДИ
- 18 МОРУ
- 20 ГОСПОДИНУ СТЕВЧИ МИХАИЛОВИЋУ
- 21 СРПСКОЈ ВИЛИ
- 23 НА СПОМЕНИКУ ЧЕТРДЕСЕТ ЉУБОТИЊАНА
- 24 У КАМЕН ТЕМЕЉАЦ НАСЉЕДНИКОВА ДВОРЦА
- 25 НА ГРОБУ МИРКА АЛЕКСИЋА
- 26 НА ГРОБУ КАПЕТАНА ТРИПКА ГРУБАЦИЋА
- 27 СТАМБОЛУ
- 28 БОЖЕ РАШТА
- 29 АВЕ ЦАЕСАР! МОРИТУРИ ТЕ САЛУТАНТ!
- 31 ПОСЛАНИЦА ЊЕГОВОМ ВЕЛИЧАНСТВУ КРАЉУ СРБИЈЕ ПЕТРУ I
- 33 КРВАВИ СЕ
- 34 ЦРНОЈ ГОРИ
- 35 РИЈЕЧ НАРОД
- 36 ЋОКУ МАЛОВИЋУ
- 37 ШУЈУ КАРАЦИЋУ
- 38 ПЈЕСМА СВЕТОМ САВИ - САВИНДАН У ЦРНОЈ ГОРИ

НОВА КОЛА

- 46 ПОСВЕТА МУШКОЈ МЛАДЕЖИ ЦРНОГОРСКОЈ
- 47 ЊЕГУШКО И ЦЕТИЊСКО КОЛО
- 49 ЦУЦКО И ЦЕКЛИЋКО КОЛО
- 50 ЧЕВСКО И БЈЕЛИЋКО КОЛО
- 52 ПЈЕШИВАЧКО КОЛО
- 53 ГРАХОВСКО КОЛО
- 54 БАЊАНСКО КОЛО
- 56 ЗАГАРАЧКО И КОМАНСКО КОЛО
- 57 БЈЕЛОПАВЛИЋКО КОЛО
- 59 БРАТОНОЗЖИЋКО КОЛО
- 61 ПИПЕРСКО КОЛО
- 63 КУЧКО КОЛО
- 65 ВАСОЈЕВИЋКО КОЛО
- 68 МОРАЧКО КОЛО
- 70 РОВАЧКО КОЛО
- 71 ДРОБЊАЧКО КОЛО
- 73 ПИВСКО КОЛО
- 75 ЛУКОВАЧКО КОЛО
- 77 ЖУПСКО КОЛО
- 80 ПОЉСКО КОЛО
- 81 ШАРАНАЧКО И ЈЕЗЕРСКО КОЛО
- 82 ПОДГОРИЧКО КОЛО
- 84 ЉЕШАНСКО КОЛО
- 86 ЦЕКЛИНСКО КОЛО
- 88 ЉУБОТИЊСКО КОЛО
- 90 ЦРМНИЧКО КОЛО
- 92 КРАЈИНСКО КОЛО
- 94 БАРСКО КОЛО
- 96 УЛЦИЊСКО КОЛО
- 98 ГАРДИНО КОЛО
- 99 ПЕРЈАНИЧКО КОЛО
- 101 ПОХВАЛА ЗЕТИ

**СРПСКЕ
ПЈЕСМЕ**



СПОМЕНУ СВОЈЕГА ОЦА

За вријеме моје владе
часовима преотетим,
сабрало се то пјесама
сјенци оца да посветим.

Он најпрви мене учи
да познајем "аз" и "буки",
све што знадем и имадем
све његовој хвала руки!

Он, сузама на очима,
причао ми што је било;
заклео ме да послужим
из свег срца Српство мило.

Аманет ми преда свети
непомирљив да останем;
да за народ све жртвујем,
да се никад не препанем.

"Буди јунак, јунаци ће
уз раме ти вазда бити;
погинеш ли, јунаку ће
на гроб виле в'јенце вити.

А и тако живот кратки
са мало нас нешто вара; -
част, поштење и прегнуће
бољи нам св'јет отвара."

Овако ми мили отац
у мукама говорише,
кад се с душом од свијета
и од мене дијељаше ...



О блажена сјенко мила,
у покоју буди светом.
Увијек ћу бит' проникнут
твојом вољом и завјетом!



ЗВОНО ЦЕТИЊСКОГА МАНАСТИРА

1859

Насред поља, усред горе,
кад твој човјек чује звек,
очи небу дигне горе,
свом гријеху тражи л'јек.

На кољена земљи пане: -
"Помози ми Боже мој!"
Склопи руке и уздахне:
"Мио творче, ја сам твој"

Када свети твој глас хуји,
он свједочи Бога двор,
гдје: "Господе, помилуј нас!"
српске дјеце пјева хор.

Звони, звони, мило звони,
Србима је то олтар;
за њ се р'јека крви проли,
то је Христа Бога дар!

И кроз ваздух и облаке
твој нек с' ори слатки јек
и поздравља све јунаке,
којима се диви в'јек;

Карађорђа и Данила ...
И кажи им, звоно, хој,
да је већа турска сила,
срушиће је народ мој!



ПИЈМО ВИНО

Пијмо вино, пијмо, пијмо,
животу је близу крај;
кубурлије испалимо,
ми смо млади, наш је мај!

То је наше земље плод ...
Нек ми живи мили род!

Живи роде! Здрав ми буди ...
Здрав ми и ти, брајне, здрав! ...
Накити се док ти људи
мали буду као мрав! ...

То је наше земље плод ...
Нек ми живи мили род!

Краљевића нашег Марка
нека примјер узме свак!
Крв је српска млада, жарка,
ускипјећеш - бићег јак!

То је наше земље плод ...
Нек ми живи мили род!

Усред дима виненога
не заборав', брате, не,
дивна царства пространога,
те сад турска нога тре!

То је наше земље плод ...
Нек ми живи мили род!

Сви прегнимо погинути ...
Призрен мора бити наш!
У њ се златан престо жути ...
Здрав будући царе наш!

27. априла 1859.



ОНАМО НАМО

Онамо, онамо... за брда она,
говоре да је разорен двор
мојега цара; онамо веле,
био је негда јуначки збор.

Онамо, онамо... да виђу Призрен!
Та то је моје - дома ћу доћ'!
Старина мила тамо ме зове,
ту морам једном оружан поћ'.

Онамо, онамо... са развалина
дворова царских врагу ћу рећ':
"С огњишта милог бјежи ми, куго,
зајам ти морам враћати већ'!"

Онамо, онамо... за брда она
казују да је зелени гај
под ким се дижу Дечани свети:
молитва у њих присваја рај.

Онамо, онамо... за брда она,
гдје небо плаво савија свод;
на српска поља, на поља бојна,
онамо, браћо, спремајмо ход!

Онамо, онамо... за брда она
погажен коњ'ма кликује Југ:
"У помоћ, дјецо, у помоћ, синци,
светит' ме старца - свет вам је дуг!"

Онамо, онамо... сабљи за стара
његова ребра да тупим рез
по турским ребрим'; да б'једној раји
њом истом с руку рес'јецам вез!



Онамо, онамо... за брда она
Милошев, кажу, пребива гроб!
Онамо покој добићу души,
кад Србин више не буде роб.



1. АВГУСТА 1860.

На обали сињег мора
књаз Данило мирно сједи,
пушта поглед низ пучину,
заходеће сунце гледи.

Дивно ово призорије
витешку му душу баци
тамо. Ће је сјајно сунце
и румени ће су зраци.

Ста са сунцем да говори:
„Зв'јездо јасна, чедо Бога;
к њем' пењућ' се, ах, кажи му
грдне патње рода мога!

По његовој кад се вољи
врата теби отворише,
Јутрос многи народи те
са весељем поздравише.

Њихове те пјесме прате
Од истока до запада,
а мој мили народ тужи...
Тужи, плаче, горко страда!

Доста си се находало
по небеском плавом своду
и гоњења нагледало,
што се чини моме роду.

А нијеси, сунце мило,
пред Богом се заплакало,
да га мине судба ова,
ил' претури нешто мало!



Хеј жа' ми је, сунце, на те!"
Књаз Данило сјетно рече,
а сунце се приправило
да у морски вал утече.

Али чека... уставља се...
На ово му тешко било;
У зракове стави р'јечи:
"Хајд' овамо, књаз-Данило,

Да пред Богом сам ти кажем
Љуту муку рода твога
и он ће ти казат' књаже,
је л' достојан спаса свога..."

Општу свјетлост море сакри
Из потаје оушка пуца
Мрак је свуда... Црно Гори
Ево заше оба сунца.

1. августа 1871.



НА КОРИЦАМА ЈЕДНОГА КОРАНА УЗЕТОГ НА ВУЧЈЕМ ДОЛУ (1876)

(Посвећено грофици Блудовој)

Турци кажу и говоре
да је Коран с неба пао
и да им је српски народ
Бог у вјечно ропство дао!

Ал' видјеше оно јутро
на Вучјим доловима,
када плећи обрнуше
пред мојима орловима,

да им Коран лажно пише,
да он Божја књига није,
да анђели правду штите,
а не пророк и хурије!

Грешна ова књига ... грешна,
крвљу, прахом освећена,
још на самом развојишту,
Вам је била посвећена.

Прими дакле, о грофице,
с Вучјег дола Коран ови,
врело наших мука старих,
а свједока слава нови'!



ВОЈВОДИ

Што говориш, војеводо,
да причувам моју главу,
и да мало ја је склоним,
за стечену моју славу!

А што би ми рекли људи!?
- "Књаз Никола сад се чува
у најљепше доба борбе,
кад грам руски Балкан грува!".

Народ, велиш, потребује
мог живота, мога рада!
- "Причувај се, Господару,
причувај се мало сада!"

Е баш сада ко се чува,
тај народу вр'један није;
куд би понос мој се дио,
момак, а књаз да се крије!?

А Божја ти вјера, нећу:
што ће бити, нека буде!
Мјесто ми је, војеводо,
међ' јунаке и међ' људе!

Вјеран мјесту том сам био,
куће ми га глас налаже!
Са Мирковим завјетом се
мој поступак у бој слаже!

А у дио мени паде
јунацима да сам глава;
за' је заклон, мој соколе,
заклон за' је - стара слава!



Кад помислим на орлове,
ја које сам предводио,
сама миса' - чувати се -
од ње бих се застидио! ...

Данас рате два народа,
двије вјере и два цара;
мени треба да представим
црногорског господара!

Ма шта год се догодило,
теби хвала као оцу!
Ја ћу много још живјети -
бог помаже прегатоцу!

Па и да бих погинуо -
весео сам, хвала небу;
напио бих покајницам',
опијелу и погребу!

Идеја ће остат' моја.
Ја окупљам народ мили;
све чељаде по чељаде
надмоћнијој грабим сили!

Народ ће се мој саставит':
свој у своме дома бити,
славан, срећан; - њега више
нико неће предобити!

Свега ће се опоменут',
искуство је строго било; -
Србин неће већ никада
своје српско ломит' крило!

Весело ћу тад умр'јети
знај - јер неба сврх висина
моћ' ћу чути благослове
мог народа, мога сина!

20. октобра 1877



МОРУ

Поздрављам те, српско море.
ливадо ведро, равна,
Огледало Црне Горе,
жељо моја преодавна!

Поздрављам те и зачуђен
љепоти се твојој дивим,
а зле људе и опаке
као икад сада кривим,

рашта злобно раздвајаше
дв'је стихије, дв'је слободе,
обје дивне, силне обје:
моје горе, твоје воде!

Но зашто ћу клети људе?
Ето, нека Бог их пита!
Сад смо своји, сиње море,
нас братими крв пролита -

Хвала Богу и јунаштву
црногорских соколова!
Ја ти сада пјесму пјевам
уз силни ти бук валова!

И овом те пјесмом кумим:
буди моје, море плаво,
тако вишњи сачува' ти
рибе и твој бисер здраво!

Буди моје, сиње море,
дубине ти и ширине,
и тако ти свих вјетрова,
твог иједа и тишине!



Буди моје, бродова ти
и мучених помораца,
и лијепог плаветнила,
Што ти озго небо баца!

Буди моје, море плаво,
и уз камен мој пјенуши,
док је св'јета, док је људи,
док те сунце не исуши!



ГОСПОДИНУ СТЕВЧИ МИХАИЛОВИЋУ

Ко год служи милом роду
душом, срцем и памећу
и ко сматра срећу рода
за највећу своју срећу –

том се нећу оглушити
у ком крају српства био;
без разлике покрајине
мен' је такви србин мио



СРПСКОЈ ВИЛИ

Посестримо Равијојло,
српска вило врачарице,
Дурмитора, Ловћен', Кома,
о вјечита домаћице,

поздрављам те из Париза
жељно као старог друга;
жалим ти се - срце моје
да нас мори страх и туга:

књагиња је обољела,
л'јечници јој не помажу,
овдје нема л'јека, биља
да ј' исправе и помажу,

но на лака дај се крила,
живо с' тргни по горама,
цв'јеће, биље наше бери
и залиј' га са сузама

да ми овдје стигне свјеже;
чаровитом њином моћи
књагињино, ја се надам,
на боље ће здравље поћи.

Него немој закаснити,
жалосног ме ражалити,
а у часу овом, немој,
сурењива, вило, бити;

јер знам дивно спрам књагиње
завидљива да си била,
што чар њена твоје чари
досада је засјенила.



Ал' те кумим, не оклевај!
Славиће те српска браћа,
ако биље хитро спремиш -
биље које живот враћа.

А ако га не оправаш,
штету ћу ти учинити,
струне ћу ти на гулама
и гудало поломити;

већ ти никад пјеват' нећу,
ни мој глас се гором чути,
муком ћу ти, б'јела вило,
заувијек умукнути!

Париз, 21. маја 1891.



НА СПОМЕНИКУ ЧЕТРДЕСЕТ ЉУБОТИЊАНА

С поштовањем приступите
гробу ових мученика
у ком леже четрдесет
љуботињских убојника.

На праг саме подгорице
славно они умријеше
тек да дивној Зети ланце
од Косова раздријеше!...

1892 год.



У КАМЕН ТЕМЕЉАЦ НАСЉЕДНИКОВА ДВОРЦА

Сретан овај дворчић био
за Данила, мога сина!
Господ нек му благи пошље
свој благослов са висина!

У њ побожност и правица
нека вазда предсједава,
и мог сина надахњива
сиромашка бранит' права!

У њ да сретни живот води
с мирном својом сапутницом
и с лијепом и са здравом
у њ с' окружи он ђечицом!

Са пјесмом му глас синова
потресао дворчић ови -
и у њем се окупљали
браћа Срби витезови!

Цетиње, 5. априла 1894.



НА ГРОБУ МИРКА АЛЕКСИЋА

Сад под овом плочом није
осим једна шака праха -
сав остатак од јунака
без узмака и без страха.

Тај с' Алексић Мирко звао
нек нараштај позни знаде -
глава силног Смаил-аге
под ханџар му оштри паде;

Бранич раје а страшило
бијеснијех зулумћара -
душман му се ножем клео
са дно Босне до Вардара.

1894 год.



НА ГРОБУ КАПЕТАНА ТРИПКА ГРУБАЧИЋА

Кад устанка плам залампа
невесињских витезова
да слободу укопану
дигну роду из гробова,

витез овдје спавајући
устао је с првацима,
борио се и крв лио
све с најбољим јунацима.

Иако му изломљене
мрак сад хладни кости крије.
јадном Трипку Грубачићу,
што не живи, жа' му није -

у нов ланац Невесиње
кад остави своје мило,
код толико српске крви
која га је натопило.

Спавај. спавај, Грубачићу.
у сан свети Бога моли
да извида српско срце
од онога што га боли!

28.септембра 1895.



СТАМБОЛУ

Ово другом, о Стамболе.
чаробно ти виђех лице,
поносита од султана,
славе пуна, ти столице...

Невоља је - кажу људи
научила нашег Марка -
при лукавству потајноме
проста сабља од јунака.

О Стамболе, прије узрок
Србинових свијех зала,
страшно ли је море крви
између нас што је пала!

До тебе је да се крене
кобно слово твог Корана,
да у Срба већ не гледаш
ни крвника ни душмана,

но јуначки као јунак
витешки му руку пружи
моћну твоју и сву силу
са храброшћу српском здружи.

Збогом остај, по невољи
сад крвави умирници -
не дајем се од најгрђих
најгрђојзи врани птици.

1899.



БОЖЕ, РАШТА ...

Боже, рашта јадни људи
сами да се уништују
и пут смрти немилице
један другом да скраћују?!

Проклет био ковач онај
који прву сабљу скова
и ко слива она зрнца
смртоносног од олова!

Проклет човјек бесавјесни
рад сопствене који славе
равнодушно подстрекава
да се људске ломе главе!

Проклет свако био живи
слогу свјета што не воли
и за добро и мир људи
вјечнога Бога што не моли...

Бјеж далеко од оружја,
што од крви заудара:
бјеж' од чојка који тежи
да убија, да обара.

1904 год

**AVE CEASAR! MORITURI TE SALUTANT***1908*

Залази сунце, лијепо сунце,
што наше грије просторе;
хлад је притиска и српска брда,
и српска поља и српско море.

По нашој земљи, у сваком крају
исти, исти уздах летука;
народна душа смућена плаче;
на нас је сада велика мука.

Бијели вео низ раме виле
виси онако као без душе;
пјесама нема у наше племе
да сутон овај разбију, сруше.

Мрак нам пријети невиђелицом,
и ноћ се ближи и обухвата
не само нејач, жене и старце,
но момка српског и српског хата...

- Причекај сунце, ту на заходу!
Лакше!...Куда ћеш?...У морске вале?
Зар хиташ тако да не озариш
још једном Српства пропаст, развале?...

Устав' се мало на небосклону!
Ту скупим своје последње зраке,
па с' осмјен' мало на ову земљу,
њене синове, њене јунаке!

Они ће да мру, као у море
што твоји ноћас умиру зраци...
На Србе сунце, насмиј' се мило,
јер они јадни бар су јунаци...



Ах, јесу!...Сјутра, кад ти сјајни
природим бљесну зракови врући -
од њих ћеш чути: "Поздрављају те,
о царе сунце умирујући!"



ПОСЛАНИЦА ЊЕГОВОМ ВЕЛИЧАНСТВУ КРАЉУ СРБИЈЕ ПЕТРУ I

Тужни гласи од сјевера
што нам стижу сустопице
од Русије и од цара
и његове престонице -

подложни су свакој бризи
и уздање да охладе:
наш народ је на Русију
вичан сноват' своје наде...

Па је нешто сад стрекнуо -
чудит' му се за то није;
народ српски и ми оба
сираци смо без Русије.

Па зато нам сада треба
да смо живљи и опорни,
да цијелом нашем Српству
дух спремимо непокорни.

А провидност ријеши ли:
звјезда руска да излази -
нама треба вјеровати
у сопственој нашој снази.

Та најпосл'је Србин није
баш слаб тако да сам пане
Он би смио и борит' се
и добитник да остане.



Манимо се, дакле, зебње'
Оставимо мисли црне!
Малодушни бит' не см'јемо.
па нам свијет да с' наврне.

Ко зна опет што бит' може!
издржљивост српска није
да се као прутић слаби
тако лако скрши, свије.

Вјеруј, вјерни брате, Краљу,
пријатељу, друже, зете! -
Јунаци су српски спремни
сви за нама да полете.

само да их пићем духа
веледушног напијемо:
пићем духа Данилова
и Вождова загријемо.

пак онадарвраг и пака'
залуду би на нас крета';
опстанак нам зајамчиће
уз прегнуће – свога света...

1905 год.



КРВАВИ СЕ

Крвави се славољубац
и у ноћи и у дану,
заопкољен гробовима,
види будан и у сану.

Ах за њега што су жртве,
ратом круне изломљене,
што државе подјармљене?!

1915 год.



ЦРНОЈ ГОРИ

Још је жива Црна Гора,
у њој има још горштака;
у њој има и још људи,
витезова и јунака.

Црна Гора има срца,
има срца и планина,
има Бога, има сунце
да је грије са висина.

Неће њена слава стара
попузнути и нестати,
као прије, као вазда,
свијету ће она сјати;

и њен син се поносити
као соко међу птице
и пјесму ће пјеват' стару
на висове и литице;

чудотворну, непобједну,
пјесму, душе да потреса,
и даље ће крепост, снагу
он добиват' од небеса,

јер савезник вазда би му
Бог у муке и недаће -
Бог смијелим јунацима
заморену моћ повраће!

Париз, 10. септембра 1918.



РИЈЕЧ НАРОДА

Ријеч „народ“ - света ријеч,
ал' се често оскврњива,
чим се за њом подла тежња
за себични рачун скрива.



ЂОКУ МАЛОВИЋУ

Малено је перо моје
да опјева славу твоју;
теб' који си с' одликова'
на дивану и у боју.

Удар паше Миљевине,
ратна слава Горњег Дола,
ђе јунаштво лично виђех
дробњачкога тог сокола,

затвор куле Караџића,
ратни кланци и мегдани
за спас рода, ето ту су
крвљу турском окупани

са твојијем прегалаштвом
и јунаштвом и памети,
а у оне страшне дане,
кад Јевропи пропаст пр'јети,

неустрашив ти си био;
трипут робље откупљива',
па намете и порезе
с бједне раје ти с' сваљива'.

Па порезе са Тројице
ти обали српски бане,
који с' био посветио
милу Српству твоје дане.

Твоме праху и имену
нек вјечита слава биде;
сви који те клеветаше,
пред истином нек' се стиде.



ШУЈУ КАРАЏИЋУ

Ни косовски витезови
од теб' н'јесу бољи били,
и они се, а ти нигда
не подаде турској сили.

У бојеве за род српски
међ' прве си први био,
за слободу и јединство
н'јеси живот зажалио.

Као племић, као јунак,
не рад' себе, но рад' рода,
војева' си, па нек ти је
слава, српски војевода.



ПЈЕСМА СВЕТОМ САВИ – САВИНДАН У ЦРНОЈ ГОРИ

У свом двору на Рибници
подранио краљ Немања,
стар и брижан, а животом
рђавога одвек стања;

подранио, слуге зове;
зове слуге и дворјане
прије сунца да на ноге
као и он свак устане.

Двор је краљев у забуни,
у њ најљепшег нема члана,
који га је украсива'
неколико прије дана.

Краљ, краљица, Вук и Стефан
и дворјани сви устали;
прошлу ноћ су и дан прошли
у бригама исплакали.

Књаза Растка нигдје нема,
- ка' прогутан земљом да је -
гдје је поша', куд се дио,
досад нико не дознаје.

Није ли га прогутао
вал Мораче ил' Рибнице,
на чамчићу ловећ' рибу
испод града и Горице?!

Јесу ли га звјерад у лов
растргнула у планине,
када се је за срнама
гором пео уз висине?



Да л' је жртвом зликоваца
књаз лијепи гдје пануо?
Хвала Богу, гдје ће бити
млад краљевић издахнуо?!

Свак се пита, свако зебе,
на несрећу свако слути,
а краљевски пар и кућу
превелика жалост мути ...

Гдје је онај дивни момак,
ка' звијезда што јежђаше
Ћемовскијем на свом хату,
и ка' соко летијаше?

Гдје је онај зор младосни
с бујном својом околином;
куда зађе сјајни витез
из властеле са дружином?

Њемило је зам'јенило
пјесму, свирку, смијех, шале;
црне слутње на двор краљев
ненадно су ето пале ...

Свако тражи, распитује
гдје је Растко? - Растка није;
да л' га жива или мртва
ко год, можда, гдје год крије?

У његовим одајама
представља се на погледу
све на мјесту, ствари све су
и у добром све је реду,

књиге, стр'јела, мач и копље
и од'јело и штит ту је;
у подруму зорни хат му
копа ногом, подврискује ...



Многобројни слуге му се
с пажљивошћу распитују,
ал' не знају ништа рећи,
него горко јадикују ...

Један само од њих свију,
плакајући тужан рече
да је младог књаза Растка
застануо једно вече,

обливена са сузама,
пред иконом на кољена
у молитви страсној, врелој,
чак до земље превијена

и ријечи чуо ове:
"Опрости ми, родитељу,
за одлуку, са којом ћу
нанијет' ти тугу вељу,

и ти, мајко, слатка мајко,
и ви, браћо, обојица
опростите, а тјешите
милог оца сва тројица!

Родитељски дом остављам
и књажевска преимућства;
другом двору, другој кући
мене тајна вуку чувства!

Тамо нема бојних справа
од стријела и мачева;
тамо оклоп, срма, злато
са зидова не одс'јева ...

Тамо нема тамбурица,
ни свирала на дохвату;
пјеваније чут' там' нећу
ни глас моме добром хату ...



Тамо ми је омиљена
душе моје вјереница,
халак, пјесму и оружје
та не воли сиротица ...

Она хоће кротост срца,
мир и љубав и самштину
и молитву, изречену
у побожност и тишину.

Њој је име, свето име -
црква, рајско уточиште;
руку њену, свету руку
моја душа данас иште.

Света цркви, вјеро света,
у твоје ме прими крилу,
драгу Зету, краљевину,
ти заштити моју милу;

у то име приносим ти
на жртвеник младост моју;
цркви света, вјеро света
милост за род просим твоју!

О Атонска Горо света,
мог спасења Арарате,
нек' анђели кроке моје
к твојој страни сјутра прате!"

Кад Немања ово чуо
мутно му се бистри лице,
па ће рећи пред дворјанством
и краљевства поглавице:

"Није љепше Бог могао
наградити моје труде,
ни положај створити ми
завиднији међу људе;



сам сам парче све по парче
скупља' ове краљевине,
и подига' пред свијетом
њезин углед у висине ...

А Бог ме је обдарио
у мом дому са три сина;
јемство среће у њих наћ' ће
краљевства ми величина.

Два ће сабљом да га бране,
а у савез трећи с Богом
краљевство ми опасати
с добрим редом и са слогом.

Слава теби, Боже свети,
и ти, Растко, славан био
краљевство ми и сам себе
узвисио, прославио!"

Суза топла иза тога
краљевим се лицем ваља;
није суза жалосница,
коју око лије краља,

но је роса од блаженства,
што му борним лицем тече,
јер једнога светитеља
у својему дому стече...

* * *

Српска црква би плакала
да се Растко не појави;
српској књизи и просвјети
кам темељац он постави,

и завјешта у аманет
да се Срби слогом вежу,
да туђину рад' неслоге
и трвења не подлежу.



Ка' анђео из њедара
божанствених он излеће,
да му рука света сади
по ливади српској цв'јеће;

цв'јеће књиге, цв'јеће знања,
за које је уложио
своју младост, своју сјајност,
кад је цркви приступио.

У прегнућу младих срца
будућност је домовине;
младе снаге отачаство
умним радом сретним чине.

Своја лична удовољства
књаз је Растко пренебрега',
а цркви је и науци
себе дао, дао свега ...

Није лако младој души
сјајност двора оставити,
па се пустит' под сводове
од ћелија покмастити;

није лако, ал' је слатко
за народ се жртвовати,
и најдраже, најмилије
на олтару рода дати.

Дат' му душу, дат' му живот,
способности све му дати,
па ће мила домовина
као алем кам засјати,

а да нам је она љепша,
слобода је ресит' мора;
слободи је колијевка
Немањина Црна Гора.



Без слободе што су људи?
Чопор стоке на пасиште!
Груд Србаља од слободе
да удише - тамјан иште.

Здраво, мали слободани!
Здраво, синци земље ове!
Прирастајте да стечете
родном крају славе нове,

да дуг свети одужите
и аманет од прошлости,
да у гробу од радости
Немањине шену кости

и да харност укажете
наше књиге светој глави,
и захвални на вјекове
останете светом Сави!

НОВА

КОЛА



ПОСВЕТА МУШКОЈ МЛАДЕЖИ ЦРНОГОРСКОЈ

Ја младежи црногорској
посвећујсм кола ова
гдје укратко такох чине
ђедова јој витезова:

да их пјева - остави
нека нова мека кола
што нијесу за јунака.
за горштака и сокола

Она кола, ђецо драга
ни још данас не ваљају.
нако кобно да вам чувство
са њежношћу раздражају.

Од „Јабуко зеленико“,
ил' „Твоје ме косе носе“,
млаки звуци тешко души
вајду какву да доносе.

Па те жице удесиват'
на гусле вам јаворове
грехота је - него појте
за горске нам соколове!

У нас, ђецо, љубав славом
кад у свези не би била,
њежна страст би страст јунаштва
као море угушила.

Знајте... дична Црногорка,
обдарена душом јаком -
да ње љубов. њене мисли
теже само за јунаком.



ЊЕГУШКО И ЦЕТИЊСКО КОЛО

Вјера, пјесма и слобода
свјетила су наша била
откад нам се под Ловћеном
лоза страшна подњивила.

Сва знамења испод Шаре,
сва знамења и светиње
скупљена су под Ловћеном
међу нама на Цетиње.

Вјерну руку руци вјерној
браће свуд смо пруживали .
што су смртни дати могли
и ми роду - све смо дали.

Око нас се сакупљаше
прогоњени неправicom;
лијепо нам име даше -
братском својом узданицом.

А били смо и бићемо
вазда смјели храниоци
преданија стародавних
и слободе браниоци.

Цетињани и Његуши
језгра овој земљи биће;
за слободу страдаоца
вазда братски загрлиће.

Ми нећемо помињати
од јунака име које,
што над облак у блаженство
више овог кола стоје.



Што бисмо их ријеђали?
Сваки нам је добар био;
за род муке ко издржи,
до неба се узвисио.



ЦУЦКО И ЦЕКЛИЋКО КОЛО

Двоје Цуца и Ћеклићи
у једно су коло били
заједно су ратовали,
заједно се прославили.

Играли смо наше коло
и пред Будвом и на Врмац,
па смо друго опет вили
и у Дугу и на Крстац

Најпрви је Марков Барјак
на Ковчегу излетио
па се Ћоко оштрим ножем
са Селимом-пашом срио;

а смрт кад смо презирали
и јуначке наше ране
из шарпеља воде писмо
са Неретве и Бојане.

Опет ћемо прегазити
тих ријека модре вале,
па да би нам са рамена
главе свијем попадале.

А бити ће барјактара
као Марка и Ћукана,
и ђетића да се славе
са побједа и мегдана.

Унук ће се у унука
кнеза Бајка уметати,
а нож ће се Мало-Цуца
ка' Роганов ханџар сјати.



ЧЕВСКО И БЈЕЛИЋКО КОЛО

Ми у коло ухваћени
унуци смо страшног паса,
што крв никад не поштеђе
ради милог рода спаса.

Хранили смо пет вјекова
гавранове и вукове.
а светили до дна Босне
Јадну браћу у окове.

Све лијепе наше главе
падале су без жалости
а око нас стрепило се
с наше смјеле охолости.

Палили су седам пута,
и горјели у пећине:
подносили без лелека
све ударце зле судбине.

Ослонац смо јаки били
наше земље господара:
славу смо им уздизали
на врхове од ханџара.

Суд Лазарев кад би сιο
да јуначка дјела суди,
ил' Обилић из вјечнога
сана да се сад пробуди,

не би наша' да нас ико
у јунаштву прећерао,
нити више на олтару
домовини жртва дао.



С тога суда не би доша'
сјајнијега нико лица
од нашега смјелог јата,
од Чевљана и Бјелица.



ПЈЕШИВАЧКО КОЛО

Од Будоша до Острога
дани су нам освитали,
Гори Црној караулу
Пјешивци су ту држали;

вјерна стража земљи били,
а заплеће Брђаније;
са сјевера се Брђанин се
од душмана боја' није.

већ ако би прекрочио
преко мртог нашег трупа
као што је Планиницом.
прекракао два-три пута.

С градом смо се никшићкијем
без прекида крвавили,
и у поље и у горе
с успјехом се с њима били,

Од Стубице и Повије
дизале се наше чете
да за плијен - плијен врате,
или братске главе свете.

А Мркоја сердара смо
оставили на Морачу,
када војска Делибаше
подави се низ Рзачу.

Па у доба најновија
барјак наш је лепршао
свуд с поносом - кад се барјак
Господарев развијао.



ГРАХОВСКО КОЛО

На тромеђи, на погону
племе нам се намјерило;
зло свакоје нас дохваћа
и на нас се окомило.

Војасака падалиште
Грахово је било наше:
крст и мјесец на лицу му
зеленом се завађаше.

Ка' Косово. орошено
крвљу девет Југовића
Грахово се натопило
крвљу - десет Петровића.

Муке, патње, погибије
од земана Али-паше
неуморно - а упорно
светиле су руке наше.

Ма Граховац све заврши,
наш Граховац, чудо ново;
он освети зло и покор,
што се случи на Косово.



БАЊАНСКО КОЛО

И требињски и гатачки
и никшићки јарамази,
док су били разуздани
у дивљојзи њиној снази,

газили су наше племе,
отимали и харали;
што им треба, што су хтјели,
све су од нас узимали.

То толико Тупањани
с урођеном упорности
стављаше се често пута
супроћ дивљој њиној злости.

Па насташе два витеза:
син Васиљев, Јован соко,
и из села Миљанића
силни јунак, сердар Ђоко;

два Спасоја, Вуко Шкрљов,
млади Максим и Благоје,
Ћетко Пејов понајвеће
откинуо глава што је –

оснажише бањско племе,
мах сломише зулумћара,
а у помоћ покликоше
црногорског господара...

Од тада смо пропјевали,
не би на нас нападаја:
Једна миса' с Црном Гором,
и душу нам с њоме спаја,



те смо били учасници
одсуднога оног дана
дан двобоја књажевога;
на Вучји до и султана.



ЗАГАРАЧКО И КОМАНСКО КОЛО

Тешко ли је некад било
пасти овце до Лужнице,
наочиглед тврдог Спужа
и крваве Подгорице!

И ширит' се по Сађавцу
и косити до Прасквице;
ловит' утве, ловит' рибу
у вирове Црковнице!

Мићуновић најпрви је
низ Једноше најавио
и колибу прву он је
при Сађавцу оградио,

те уз њега започеше
споредоват' Загарчани,
и до врха Зеленике
овце пасти и Комани.

Иза тога наста Рамо,
наста Кујо и Илија,
наста Симо, наста Бошко
и Матијаш, љута змија:

да два града затварају,
у Коловоз чекајући
и уздигну два племена
свуд јуначки војујући



БЈЕЛОПАВЛИЋКО КОЛО

Нек свак ради што умије!...
Ми Брђани умијемо,
као ико - гором, пољем,
да јуначки бој бијемо.

Од Бијелог нашег Павла,
дукађинског војевode,
пружали смо вазда руке
пут огњишта од слободе.

А њих нам је прихватио
црногорски Петар свети,
те од силе Бушатлиј'не
могасмо се њим отети.

Слава, слава светом Петру!
Хвала нашим ђедовима!
Као ико Брђанин се
похвалити су што има!

Петар, Јово, Ђукан, Бајо
и Радоје, соко сиви -
и Нешкова храброст Вула.
у срца нам вјерна живи.

Игуман је Јосиф био
на глас испа' једног маха
с јунацима - синовцима
без порока и без страха.

А Фундина стрмна неће
ни Борова дати Глава,
да се икад вражегрмска
забраву преда слава.



Битке двије под крваво
наше село Мартиниће
душевно ће за унуке
останути вазда пиће

У наш свети Острог стоје
записане наше муке
и побједе уграбљене
ка' с Каркове она Луке;

па бојеви с Арбанијом
испод Спужа сваког дана
и другијех још хиљаду
и чудеса и мегдана.

С Лесендром ће и Враћином
везати се глас Брђана,
и причати смјелост њина
из мучнијех оних дана.

ма главице студеничке
и стравична Волујица
за оружје Брђаније
остануће перјаница.



БРАТОНОЖИЋКО КОЛО

Као да смо у средини
Африке се жарке скрили,
затворени у планине
до скоро смо овдје били.

А без поља. ни живљења,
нити суда. ни пазара.
клањали се светој вјери.
а у жељи свих добара.

Ама горско самовољство
тјешило нас у невољу
па смо судбу цијенили
да је други нема бољу.

Бивали смо у поклаће
скоро сваким наоколо;
на Пелев се Бријег слети,
па заврзи ондје коло

и вијећај што ће бити
под гријућим сунцем неба;
гдје предстоји што чинити,
и осветит' кога треба.

Па већ пошто ка Цетињу
отворисмо пут најпречи.
на Пелеву опет Бр'јегу
гусала нам сад глас јечи.

Уз те гусле помињемо
братоношке племенике
и бојеве и мегдане
и главаре и војнике...



Хелм, Горевих н Јеленак,
и Бар док је и Полимње
спомени су наше славе,
да нам име напомиње.

Мурат Симов и Перута,
и Радоје и Мушика,
и Вукова оба сина
надражују глас пјесника

и низ дуги витезова
уз Вуксана капетана,
уз Ненада и уз Бешу,
лијепога нашег бана.

А за храброст Луговаца.
јунаштву им барјактара
би гудало с удивљењем
стало само у гуслара.



ПИПЕРСКО КОЛО

О танкоме брашњенику
стизао је Пипер свуда
да одржи српско име
чинио је јадан чуда.

На зло мјесто десио се
мучни су му текли дани
го и гладан трчао је.
да отимље и да брани.

Сада зажме и јуриши
посред града Подгорице
сад полети да никшићке
Турке тјера с Лукавице

Наклања се над Дробњаком
а питомој Жупи грози
с Ровчанима живио је
због Трмања у неслози.

С Брђанином и са Кучем
владао се свакојако:
да им жао не учини,
чувао се тако - тако.

Ема кад им мука дође
као вуче кидисаће -
за Брђане и за Куче
кап потоњу крви даће.

Крене ли се с барјацима
наша војска из дубине:
немогуће док учини -
неће Пипер да почине.



На Рогаме сестричића
султанова ено хвата,
на Вучји до Осман-паши
веже појас око врата.



КУЧКО КОЛО

Срџба Куча велика је
на нашега Кома виле
што им руке умјетнице'
још нијесу в'јенац свиле.

да крунишу сјајна чела .
племена нам прегаоца
но ту дужност остављају
на нашега владаоца.

Ах, милосни књаз Никола,
свијетлог ти твога скута
не дај твојим јунацима
да умиру по два пута

Из гомиле од костура:
исправи нам ђекојега.
или с реда - како хоћеш
ти познајеш свакојега!

Знаш их дивно - за част земље
и за твоју, књаже. паше
благодарне твоје сузе
свакојега окупаше.

Исправи нам мало Рада
да га жељно загрлимо
и витешке по прсима
да му ране изљубимо!

Кажу Мику и Мушики:
Велишин их нож освети,
а Новаку нека мирно
у свој покој спава свети!



Реци Нову командиру,
Лабу. Тошу перјанику,
и доброме попу Нешу,
лијепоме свештенику,

да је наша Подгорица
и у Зети сва три града,
још с Улцињем и са Баром.
да књажева рука влада.



ВАСОЈЕВИЋКО КОЛО

Сва су зеља више-мање
при струцима од купуса
или штетна, или крива,
ил' предуга, или куса.

Васов траг је једрог здравља,
лијспијех црта лица
он је стожер Рашкој земљи
и китна јој перјаница

Хеј, Васова крви чиста
слобода те скупо стаде,
од када ти Данилова
рука први барјак даде!

Али твоје просге жртве
када си се прославила.
и кад в'јенац неумрли
на Кому ти сплете вила!

Ах, какве си дивотнике
изгубила на Будимље.
колико си витезова
сахранила на Полимље!

А колико и колико
Руговаца и Плављана.
и лакијех Малисора
и хајдука Гусињана

убиле су пушке твоје
наоколо око тебе! -
Десет пута. чиста крви,
ти освети сама себе!



Лила си се на све стране
 Ће је преша књазу била;
 Невесиње и до Вучји,
 и Пиву си натопила'

Од Ријеке Црнојеве
 до Биора и Јавора:
 стизала си чак до Скадра
 и обала плавог мора.

Миљанов ће мегдан остат'
 и Мехмеда Али-паше
 да се прича у далеке
 нараштаје млађе наше.

На Буковој пољани ће
 војводина луча сјати.
 док бојеви не прекину
 док с јунаком јунак рати...

Хиљаду би витезова
 број досега' покојника
 погинулих по држави
 и око ње убојника.

Све унукe старог Васа
 прегаоца огња жива
 достојнијех да уз гусле
 име им се помењива.

Крви, крви, дивна крви
 ти нијеси исцрпљена
 тебе и још доста има
 ти си бујна и ватрена!

Као сузе рујне зоре
 што капају на цвијеће
 свијежа си - па се спремај .
 још претрпјет' жртве веће



На путу си од похода.
искушења чекају те;
до Јавора и Вардара
заробљени вапају те;

да ћеш само барјактарит',
Данилу си ријеч дала –
а до сад си испунила
што си коме обећала!



МОРАЧКО КОЛО

Над Морачом, ђе ускаче
скок бијели Светигоре.
побожне су Немањића
руке Богу дигле дворе.

То је ћаба Морачана;
ту се купе, Бога моле;
ту вијеће вијећају
душманима да одоле;

Ту се Мина војевода
закле цркви и олтару.
и владици, светом Петру.
црногорском господару

Да он мрске Колашинце
подносити више неће;
за слободу живот, главу
и имање дати све ће.

Уби силног Хасан-бега
иза тога мало дана,
па савардак други пери
Љевишкијех наврх страна.

Сердар Мијат сустопице
сљедова' је војеводу:
укупно су Морачане
подстицали на слободу.

Ракочевић, Меденица,
и Вујисић - братства љута
тргоше се као лавчад
из верига отргнута;



на све стране за војводом
и сердаром кидисаше,
те скрхаше низ Рзачу
силну војску Дели-баше.

Перовићи, Јанковићи,
и крвави Дрљевићи -
да иза њих изостану,
радиј' бише у гроб сићи.

Два пута су Морачани
град Колашин отимали,
а на Петно Брдо чисти
јунаштва су примјер дали:

Гредама су Острошкијем
многе Турке обалили:
свуд около земље наше
јуначки се крвавили.

Дуг је свети – сјећати се
свог племена, дичних глава.
као Маша и Милете.
Радована, Милисава.....

Ах, морачки витезови,
јунаштва вам чистог злата,
свети спомен вазда држ'те
вашег Мине и Мијата!



РОВАЧКО КОЛО

Од седморо Брда, Ровца
кључ бијаху у земане+,
кад на земљу чалмоносци
јуришаху с сваке стране.

Невоља нас тад учила
те прах собом начињасмо,
па тим прахом и са гвожђем
нечувени отпор дасмо

Колашинцу и Никшићу
и нападу Скендерије,
свијету што нам војшти
до граница од Србије.

Пак руке смо измучене
и кржаве пружавали
преко Спужа Зотовића
за Цетиње прихваћали.

Патили смо муку сваку,
и кунову кору јели;
клик с Платија соколовски
чујао се нама смјели.

Од Вуксана Булатова
колико је Влаховића
погинуло свукудијен,
Драшковића и Реџића

и од других ровачкијех
без разлике породица.
соколовског нашег јата.
пуно људи, пуно злица.



ДРОБЊАЧКО КОЛО

Зенђили је Дробњак био
предмет дугих преотмица:
час гатачких, час плјеваљских
и никшићких изјелица.

Тражио га Селмановић
да га отме у Ченгића,
а често је потпадао
и под кућом Мушовића;

и фочански и требињски
жељаху га капетани.
да њихову ненаситост
наш богати Дробњак храни .

ал' се Дробњак смион нађе
те не дава своје муке
прегну живо да се брани
и кржави мушке руке....

А њедра је отворио
ускоцима с' сваке стране.
да слободу заједнички
и завичај мили бране.

Од Јавора па до Лоле
и Малинска и до Струга
стекла се је чудна чета
ваљанијех ондје друга.

Тудијен је српски Кавказ,
а Черкези ускоци су;
као они свуд на коње.
а пјешице још хитриј' су.



Није Шамил бољи био
од сердара Лопушине.
ни од Мирка, ни од Саве
нит' им друга од дружине.

А махнити Кршикапа
под Сировац што мудрује,
зар за Босну ишта мари,
ил' Бугарску - стало мује?

Тијем јатом од јунака
Бан је Ноко руковао,
сабљом га је поткрепљива',
а говором наножао



ПИВСКО КОЛО

Пиво. Пиво, што те зову
поточљивом. каловитом,
кад ти с правом заслужијеш
да се зовеш гласовитом?

Јер кад Босна под притиском
освајача силног леже -
пут Ловћена с џевердаром
витез Бајо твој побјеже

да настави, да продужи
Косарића бој Стефана,
да се земља Херцегова
не напушта без мегдана...

Пошто силе надмоћије
у тешки је синцир свеза;
колико си, Пиво, њојзи
дала људии витеза!...

У трзавом сану спава
три вијека или више.
док орлови Данилови
из сана те пробудише.

Мимо друге кадилуке
имала си сто фермана,
и стотину повластица
од Стамбола и султана.

Скочи Вуле, скочи Миро
Јововићи, Бајагићи:..
и властела твоја. Пиво
Гаговићи, Љешевићи.



ка' вукови Вуковићи.
тргнуше се и Тадићи.
главе Сјеку на све стране
и Кулићи и Хаџићи

А то јато књаз повјери
војеводи свом Сочици,
по хитрини и смјелости
сличном орлу, сивој птици.



ЛУКОВАЧКО КОЛО

Хеј. Луково, племе мало,
а од крви све црвено;
самом злицом и јунаком
књаз-Данилом насељено!

Ка' Удбина спрам Котара
са Никшићем споредова:
Мустај-бега имала си
у Илију Ђуканова;

а Танковић није Осман
бољи од твог Раша био;
нити Талу од Орашца
не би Јован уступио;

Бојичићу Никола би,
па и у Шам да се стану,
без узмака с јатаганом
изишао на мегдану,

а Куну би Хасан-агу,
луковачка љута злица,
с Јасеновог поља малог
савладао Радојица.

Марко, Филип, Лука, Туко -
ђетићи су без узмака;
у Удбину прегалаца
таквих не би ни јунака.

Тај комшилук Оногошту
помрачује славне дане.
те за сунца с њих затвара;
своје куле и дућане.



Прије Никшић на парипу
свуда стижа као соко.
и чете је утјерива.
чак у Ровца, у Дубоко.

Граду, који свих се брда
једног вакта боја' није.
с Лукова му чета плијен
из авлија изгнат' смије.

Луково га намучило.
Дугу му је затварао;
с њим кржави бој Бистрицом
и Требјесом раздвајао.

Хеј Луково ојађело,
колику си крв просуло!
Но у крви на Крсцу си
и ти само утонуло!

Осироће сиротано
без јунака и главара;
на срце си забољело
књаз-Николу господара.

Знак утјехи да ти даде,
и харности он разбира,
па ти сина, књаза Мирка,
ставља за твог командира.

Твоја млада нек Луковчад
очева им стазом пођу,
па ће славом себе покрит',
и својега младог вођу.



ЖУПСКО КОЛО

Књига једна танка стиже
у манастир светог Луке.
написана од владике
светог Петра, свете руке

Жупљанима упућена
прво књига изговара
“Поздрав пуку и благослов
црногорског господара!”

Затим књигом Светитељ их.
на устанак свијех зове
понајприје главаре им -
оне старе витезове;

..Ти, Илија, и кнез Дако.
и ти, оче Аксентија.
да је зулум додијао.
ви видите као и ја" -

„Но, на ноге! Ево згоде.
на Стамбол се Москов креће
све што жели сад ил' икад
цар русијски учињеће”!

и народ се српски диже
по свој жупи Грачаници,
да из града ко изљеже,
не даваше па ни птици.

И устаде народ живо
да се коље на све стране;
не жаљаше свог имања,
нити главе, нити ране.



Но проклети Бонапарте
Русу њежни поход смета,
те топута у Стамболу
козак с коњем не долета.

На муку се народ нађе,
свети Петар понајвише,
па Осману капетану
никшићкоме књигу пише:

„Народ жупски устао је
мном заведен на устанку,
но ка' човек и ка' кућић,
и ка' јунак спрам јунаку,

учини ми да се народ
опет на дом савит' може.
па да мирно на огњиште
по злу свему ватру ложе."

Препоруку владичину
Мушовић је испунио.
и милостив као дотле
са рајом је жупском био.

А кад наста књаз Данило.
два рођака Бојовића:
сердар Шого су два брата.
и два брата Војводића;

одметнуше опет рају,
и наново крв се проли
ил' град Жупи - Жупа граду,
ко ће коме да одоли?

Прегнуће је у Србаља.
Данило их књаз помаже
три им брата отпремио
да их кр'јепе и оснаже.



Жупљани се одржаше,
и сад више раја није,
као прави Црногорац
зна јуначки бој да бије.

На до Вучји сабаља су
понајвише уграбили:
гдје је било стани-пани,
свуда су се намјерили.



ПОЉСКО КОЛО

Да ће устат' Требјешани
светом Петру ријеч даше.
па варницу свијем пољем
од устанка укресаше.

Вук и Мушо и Вукосав.
Озринићи Требјешани.
оружја се дохватише -
Горњопољци Риђањани.

И поље је задимило
од пожара и од праха;
у град Турчин сабио се
од невоље и од страха.

То је било у земану
смијелога српског вође,
када турском царевином
витез дрмну Карађорђе.

Јадноме су Србу снаге
количак је, силне јаке,
али спрема великога
његове су моћи кратке.

Па устанак и тај паде
као многи од Косова;
под Турцима Пољани су
потпанули сви изнова.

Ноћи свакој дан слједује,
посл'је смрти ускрсење:
иза ропства Поље доби
Црном Гором сједињење.



ШАРАНАЧКО И ЈЕЗЕРСКО КОЛО

Да л' су дуси тајанствени
с развалина Пирлитора
нас Шаранце и Језерце
навјестили на злотвора?

Да л' из крила заборави
спомен диже нас Момчила
Није него дух велики
животворног књаз-Данила.

те се Тара и Дурмитор
зачудише нашем маху.
кад држасмо до по Босне
и Србије све у страху

Некрштеног би се меса
још у наше нашло кланце.
а град би се саградио
.од костура под Руданце,

којег рука Јосифова
онђе јата наслагаше,
а већ нека колико га
Таре вали заваљаше.

Као Живка, Трипка, Мића,
Бећка, Вука, Димитрије,
и ка' Малог с пода Јанка -
витезова бољих није.

Имена се њина неће
заборавит' док је Таре,
уз гусле ће одјекиват'
од Ловћена па до Шаре.



ПОДГОРИЧКО КОЛО

Десет љета испред пада
дивотнога Цариграда,
китном нашом Подгорицом
цар је Мехмед млад завлада'.

Није митом ни преваром
цар царева у њој сио.
но на сабљу од зетскијех
књажева је задобио.

Ах, да му је сабља могла
сјећ' стијене као људе
колике би Подгорици
уштедио султан труде!

Но остави Гору Црну,
гдје слободе пламен гори,
да у борби очајничкој
вечито се с нама бори.

Куч и Пипер усрта' је
у лијепом нашем граду
и по ноћи и по дневи,
да отимљу, а не - краду.

Марка, Јоша и Михајла,
Драгић, Ђура и Пунише,
око поља и по граду -
браћу нашу пушке бише,

па и наше пушке бију,
те не с реда, но прваке -
као Нишу и Спасоја,
и онакве зор-јунаке.



И Лекић је наш спахија
изгонио хата свога
до Рогама и на Брло.
и Медуна внсокога.

Колико је остригнула
у Глизицу Мартинића
док погибе сабља бритка
кадије нам Бимбезића

А Бећир-бег Османагић
на коњу је укресао.
и на сомић у Фармаке
кули ватру утурао.

Поједнако заштићени
са крилима од судбине,
до удеса што се случи
за нас врхом од Фундине;

а тај удес и још гори
могао је лако бити -
да с' у Црној Гори не зна
и крвнике убраствити.



ЉЕШАНСКО КОЛО

Колико је досад пута
пушчаног огња мрака
притискала над Ситницом
наше село од Фармака!

Колико је Подгорица
насртала и Скадрани
с Малесијом - нека кажу
ка' Љешњанин крај свој брани

Дуж прошлога свега рата
свуда бисмо растезани
од Облуна до Сађавца
Прођоше нам тешки дани

Рвали смо усамљени
и по дневи и по ноћи
а од земље осгављени
и од књаза без помоћи.

Е ма просте наше муке!
Далеко је сад граница:
Спуж и Жабљак сад су наши
и наша је Подгорица.

Еј, да нам је подигнути,
из гробова сто Љешњана
погинулих крај Ситнице,
у сто борба и мегдана -

па да виде што је наше
све од Дрине до Бојане,
сви би живот опростили
и самртне њине ране.



А Радуну бисмо мјесто
на Кокоте начинили,
да сехири нашу Зету
с барјацима ће смо били!

Љубици му у Љубовић
свјеже ките би убрали,
што с Радуном кулу брани,
кад су Турци ударали.



ЦЕКЛИНСКО КОЛО

Испаде ли китни Цеклин
на врхунцу гласа, славе
рад горе му или поља
ил" Блата му, воде плаве.

ил' с делинства и љепоте
синова му и одива,
ил' чистоће и укуса
оружја му и ношива,

ил' с пазара Иванова.
ил' с богатих риболова –
диже ли се колијевка
цеклинскијех соколова.

Не! - Цеклин се сам уздига
у кратко му лоза јака –
Црној Гори роди смјелих
једанаест пособака.

Гдје Бог хоће, ту је срећа
цеклински се траг умножи.
да отима и разгони
око себе свуд уложи

Силан хоће да притиска,
не да мира - тражи свађе:
и ено га гдје за чете
већ направља мрке лађе!

Свом Крајином па до Скадра
веслом весли, пјену диже;
испод Фраке до Казине
да плијени свуда стиже.



У цијелу Малесију
страх и ужас улива' је;
скадарскога града врата
са оловом залива' је.

Па на бедем од Жабљака
два пута је излазио;
а под село Салковину
Арбанију застидио.

Да се могу од тог паса
цигли десет подигнути;
што је било у Фундини
да покојни могу чути,

би им тада заиграле
изломјеном борбом кости
у гробове од милина.
од весеља и гордости.



ЉУБОТИНСКО КОЛО

Вјера. образ, љубав дома
богатство је наше било;
уз светиње те у муке
овдје нам се јато вило.

Орловском смо тешком глађу
под Осмином гладовали;
да ко шара на комшилук.
нијесмо му никад дали.

А кад крвно коло шкрине
и дни свану за мегдана...
заједница љуботинска
Добрљана и Грађана,

држа барјак на високо.
гдје с ужасом самрт влада:
око њега за поштење
и слободу слатко пада.

Загон ће се наш спомињат
за Горицом у Дољане,
док јунаци јунакују
и излјећу на мегдане..

А залијек кроз дим праха,
што врх Хелма закриваше,
гледаху се чудна дјела.
што ствараху чете наше.

На Крсцу се ископасмо,
немаше нас ко носити;
док рањени оздравише,
не могасмо боја бити.



А када се поход смјели
на Јадранско спреми море,
барјаци нам захладише
врх Румије обле горе.

Калаузи већ отолен
врховима изнад Бара
бивали смо ц'јелој војсци
и самога господара;

па свану ли изновице
оружја нам врући дани,
славу с нама дијелиће
Добрљани и Грађани.



ЦРМНИЧКО КОЛО

У час сваки јато нам је
спремно љути бој убити;
једна пушка с Бјеласице
све нас може окупити.

Црмнички је ора' сваки
готов вазда полетјети,
у по ноћи, у по дана.
гдје опасност роду пр'јети.

Сврх строга Сутормана
до врх врха од Врсуте
прсима смо затварали
од нахије наше путе.

Залуду су од те стране
Бар и улцињ нападали;
но што више - ноћно, днсно
често смо их затварали.

А на страну од Језера
нек Крњичка Лука збори
како знаде Црмничани
да џиновска чуда твори

Хасан-агу с Муртишаком
и с хиљадом Малисора
једном књазу поведосмо,
да му прођу ипред двора.

Од Бојане до Велеша
кости су нам разметнуте,
да млађему нараштају
обиљеже срећне путе.



Крв пролита на све стране
наша добром уродиће,
ка' вино нас с винограда
духовнијем опојиће

и занијет' и још даље
синове нам и унуке:
књажев барјак црмничке ће
вазда држат' увис руке.



КРАЈИНСКО КОЛО

Ми смо оклоп Скадру били
од цеклинских вукобаша,
да четују до Бојане
сметала их лађа наша.

Врањину смо отималу
с Арбанијом једног маха
и Лесендро освојили
без узмака и без страха.

Селим Голем тјерао је
по Језеру чету сваку:
бранио је сву Крајину
од Радуша до у Враку

У Морачник посјекли смо
од Црмнице љуту змију
са Малишом и са Савом
Лековића ми Андрију

За дебелом Главом ћета
Мрђенова уби Сава
ма га плати на то мјесто
Селимова дивна глава.

А кад на Бар и Улциње
црногорског господара
застава се диже славна,
на нас посла свог сердара.

После дуге борбе, јада,
искасмо му услов мира...
"Сваки дома!" — сердар рече
преко Митра, командира.



Крајина је сад књажева,
првобитно стање пада;
бој престаде, а ми с вама
као једна чељад сада".

И од тада црмнички смо
ка' остали племеници -
књазу вјерни као они,
као једне мајке синци.



БАРСКО КОЛО

Давно Бар се наслонио
под Точила од Румије;
какве приче из старина
казивати он умије!

У њему је изникнула
свакојега добра клица,
па је стога повод бива'
непрекидних преотмица.

Раскошнијем преимућством
природа га обдарила
а мама му поднебија,
освајаче намамила

Цезареве легије су
вјежбале се испод града;
а папини доглавници
у њем сједе чак и сада.

Добро уље, боље вино
у њему је на глас било;
на столове римских цара
и папа се оно пило.

Срби, Турци и Млечићи
грабише се измјенице
око њега, те му често
накрапаше крвљу лице.

На врата му знамења се
често знаци мијењаше;
Срб бијелог свога орла,
Млечић лава свог меташе.



Али све то замијени
наше бљесак полу-луне,
те Бар оста драги камен
султанове сјајне круне.

У њ ми Турци остадосмо
самовољни цари мали;
жа' да коме учинимо,
нијесмо се устезали.

Имали смо сто главара
бијеснијех и силније';
ал' од нашег Селим-бега
у Бар силниј' био није.

Можда гријех наш и његов
небеса ће бит' потреса'.
чим се Крстац једну вече
изненада сав устреса'

од похода Јуначкога
и напада од горштака,
од Књажева храбре војске,
топова јој и пушака!

Мучисмо се за спас града
за шездесет и пет дана.
док му прагом пријеђоше
чете Бошка и Стефана.

Под насипом град нам оста;
ал' робова није било,
што је од нас преостало
из ватре се извадило.



УЛЦИЊСКО КОЛО

Од Авлона па до Сења
и од Сења до Млетака,
да уноси страх и ужас,
једраше нам лађа лака.

Нашег смјелог крманоше
држала је рука јака
управљене пут звоника
венедичког светог Марка;

па кад савез учинисмо
с Барбаријом и с Алгиром,
горде Млетке нуђаху нас
с даровима и са миром.

Сва Адрија држала се
као воде једна чаша
с краја у крај искључиво
у подручја само наша.

Колико смо силног блага
и пљенова и робова
искрцали под Улцињем
из нашијех ми бродова!...

Добитници свуд на море,
ондје смо се веселили.
и на Пристан веслом чоху
млетачку смо дијелили.

Још да није Боке било
и њенијех капетана,
сва источна од Адрије
шћаше бити наша страна.



А гробови црногорски,
по Пињежу ископани,
Улцињу ће свједочити!
как' и гором он се брани

Еј, било је што је било!
А што и још бити може
осим тебе и пророка.
ко ће знати. свети Боже?



ГАРДИНО КОЛО

Гарда је жељна борбе,
старост је скоро чека;
да крене у бој врући
то једва гарда чека.

Горска нам мајка ћути,
глас ратни не одл'јеже;
да нас књаз води у бој
што се то већ отеже?

Уска је земља ова,
простора за нас нема;
за шири крај, пак, гарда
нека се наша спрема,

да лавским скоком скаче,
трчећим све кораком,
гдје браћа српска пате,
све јунак за јунаком.

Ућутат' топ, са грудма
покршит' бајонете;
гарда ће смјела срушит
све што је на пут срете.

Слобода, ево, браћо,
онамо у тужни крај,
она ће прва гракнут,
кад стари крене змај.



ПЕРЈАНИЧКО КОЛО

Нека кола сва заврши
перјаничко коло лако!
Орловскоме нашем скоку
нек учини мјесто свако!...

Коло, коло, хватајмо се!
Амо коло, перјаници,
господара - нашег оца,
ми од вазда вјерни синци!

Александра Македонског,
Бонапарта, ил' Цезара.
Кастриота, ил' Душана,
ил' другога којег цара

сјајни двори имаше ли
од нас хитриј' полетара,
ил' момака ватренијех
уз икаква господара."...

Од нас има сваки дома
за живљење шго му треба,
па ми књаза не дворимо
ради једне коре хљеба,

него за част н за славу
и за име перјаника;
а то име круни днвно
име једног убојника.

Ми смо они што хитамо
реда ће се ток поквари,
да у име правде, суда,
све нам рука сталамари.



Ми смо они, што наредбе
кроз град зрња разносимо
и што успут скоро вазда
ког душмана покосимо.

Ми смо они, што животе
цијенимо за ситнице
спрам угледа сјајног двора
и с њим наше заједнице.

Ми см' од оног смјелог јата,
у коме се измјенило
ц' јеђ јунаштва и поштења,
што ј' у горе ове било.



ПОХВАЛА ЗЕТИ

Што год је Српство имало славно,
 Имало свето, имало главно,
 Није ли Зета то одњихала?
 На зетској њиви никло је прво
 Српских владара владарско дрво!
 Од Владимира па до Ивана
 Све што је Срба и српских страна
 У хлад је чудног дрвета било
 И коло српског јединства вило!
 Јунаке, војводе, краљеве, бане,
 Цареве наше, наше жупане,
 Свеце, књажеве и државнике,
 Законодавце и свештенике -
 Све Српству Зета дали је мила!
 Зета је легло српскијех сила!

(из Балканске царице)



SKENIRAO

DRAGAN